

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Το μεγάλο ζήτημα, καταλαβαίνεις, ήταν το ταμπούρλο. Αν είχες ταμπούρλο, η δουλειά ήταν τελειωμένη. Σύντροφο έβρισκες αμέσως και το φανάρι δεν κόστιζε παραπάνω από 'να γρόσι*.

Εκείνη τη χρονιά ο πατέρας έκανε ένα μεγάλο έξοδο: Το μεσημέρι της Πρωτοχρονιάς μου έφερε ένα ταμπούρλο. *(Συνέχισε την παράγραφο:)*

Πήγα και βρήκα το φίλο μου το Μιχάλη. Ήταν το παλικάρι της γειτονιάς και ο καλύτερος σύντροφος για τα κάλαντα. *(Συνέχισε:)*

- Το ταμπούρλο το 'χουμε! του φώναξα. Βγαίνουμε απόψε;
(Μετάφερε την παράγραφο που ακολουθεί στον ευθύ λόγο, ώστε να σχηματίσεις διάλογο:)

Ο Μιχάλης δέχτηκε αμέσως. Είπε όμως πως έπρεπε να πάρουμε μαζί μας και τον αδερφό του το Δημήτρη. Ήταν καλλίφωνος και θα βοηθούσε πολύ στη δουλειά. Η αλήθεια είναι πως ο Δημήτρης τραγουδούσε σαν άγγελος.

Ξεκινήσαμε βραδάκι. Ο Μιχάλης φορούσε ένα μαύρο μακρύ παλτό που φούσκωνε κωμικά στην κοιλιά του, σκεπάζοντας το ταμπούρλο. Σ' εμένα ξέπεσε το χάρτινο φαναράκι και η φροντίδα να τ' αναβοσβήνω κάθε τόσο. Ο Δημήτρης είχε τα χέρια στις τσέπες και πήγαινε στο δρόμο πότε πιο μπροστά πότε πιο πίσω μας.

Η «πελατεία» του Μιχάλη και του Δημήτρη ήταν η περισσότερη στις φτωχογειτονιές. Οι εισπράξεις μέτριες. Λέγαμε κι ευχαριστώ αν τύχαινε να μας δώσουν κανένα γροσάκι εκτός από τα φουντούκια και τ' αμύγδαλα.

Τότε εγώ τους τράβηξα στις αριστοκρατικές γειτονιές. Αυτό ήταν ένα μυστικό δικό μου. Μέρες τώρα το φύλαγα.

Στο κουρείο του πατέρα μου έρχονταν όλο γιατροί και δικηγόροι. Από τα Χριστούγεννα ακόμα με ρωτούσαν:

- Ε, πιτσιρίκο! Δε θα 'ρθεις να μας τα πεις;

Εγώ απαντούσα αόριστα. Σημείωνα όμως τ' όνομα και φρόντιζα να μάθω και τη διεύθυνση. Έτσι, στην πιο απελπιστική στιγμή της «επιχείρησης», ξεφούρνισα στους φίλους μου μια λίστα με έξι εφτά «γενναία» ονόματα.

Η δουλειά μου ήταν, μόλις άνοιγε η πόρτα, να ειδοποιώ πως ο Τάκης, ο γιος του κυρ Στέφανου του μπαρμπερή ήρθε να πει τα κάλαντα.

Κι έτσι τα πήγαμε θαυμάσια. Τα σελινάκια* ήρθαν να σκεπάσουν τα γρόσια των φτωχογειτονιών. Μα ένα πράμα δε μου άρεσε: Στα σπίτια αυτά που πηγαίναμε, σαν άκουγαν ποιος είναι έξω, με φώναζαν να μπω μέσα, ενώ τους φίλους μου τους άφηναν στην πόρτα. Με φίλευαν ιδιαίτερα και μου 'διναν στο χέρι, κρυφά, κανένα σελίνι, λέγοντας μου πως αυτό είναι «δικό μου, μόνο δικό μου».

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Όμως η καρδιά μου δε βάσταξε και τους τ' ομολόγησα αμέσως. Κι έτσι τα ιδιαίτερα μου μπήκαν στο κοινό ταμείο.

Όλα θα τελειώναν μια χαρά, θα περνούσαμε μια Πρωτοχρονιά φίνα, αν στο γυρισμό, εκεί στα μπαξεδάκια* του Μαρουφιού, δε συναντούσαμε το Στραβοσπύρο με την παρέα του. Ο Στραβοσπύρος ήταν ένας μόρτης* ίσαμε κει πάνω. Τις Κυριακές, στον Άγιο Κωνσταντίνο, πουλούσε κουλούρια της κανέλας. Μαζί του ήταν και δυο άλλοι – Παναγιά φύλαγε! – που κουβαλούσαν μια λατέρνα* και ένα φαναράκι τζάμινο στολισμένο με λογιής λογιής κορδέλες και χαρτιά! Τι ήθελε ο Δημήτρης να τους παινευτεί για τις εισπράξεις μας;

Όσπου να το πάρουμε χαμπάρι, μας είχαν βάλει κάτω, μας πήραν τα λεφτά και μας σπάσαν και το ταμπούρλο. Τι μπορούσε να σου κάνει κι ο Μιχάλης, το παιδί, μ' αυτούς τους νταγλαράδες*;

Εγώ κλαίγοντας και βαστώντας πάντα το χάρτινο σβησμένο φαναράκι μου τράβηξα για το σπίτι. Ο Μιχάλης κι ο Δημήτρης όμως πήραν το κατόπι τους μόρτες καλώντας, άδικα, τους τσαούσηδες* να τους πιάσουν.

Δεν ξέρω πως τέλειωσαν οι φίλοι μου. Δε ρώτησα ή δε θυμάμαι πια. Εκείνο όμως που θυμάμαι πολύ καλά είναι πως πέρασα μια Πρωτοχρονιά γεμάτη πίκρα και θλίψη απαρηγόρητη.

Στρατής Τσίρκας

Λεξικό

Γρόσι: Τουρκικό νόμισμα μικρής αξίας (τουρκ. Kuruş) που χρησιμοποιήθηκε και στην Κύπρο κατά την τουρκοκρατία. Όταν οι Άγγλοι έφεραν στην Κύπρο το δικό τους νομισματικό σύστημα, οι Κύπριοι συνέχισαν να ονομάζουν γρόσια τα νομίσματα των 5 μιλς, δηλαδή των 5 χιλιοστών της λίρας (μισό σεντ). Συχνά αποκαλείτο «μπακίρα» λόγω του υλικού κατασκευής του (bakır (τουρκ.) = χαλκός).

Σελίνι: Αγγλικό νόμισμα ίσο με το $\frac{1}{20}$ της λίρας (ίσο προς 12 πέννες). Στην Κύπρο «σελίνι» ονομαζόταν ανεπίσημα το κέρμα των 50 mils και αργότερα αυτό των 5 cent. Ισοδυναμούσε αρχικά με 9 γρόσια και αργότερα με 10.

Γρόσια: Τουρκικό

Αγγλοκρατίας Μετά την ανεξαρτησία

Κυπριακά Σελίνια: Αγγλοκρατίας

Μετά την ανεξαρτησία

Μπαξές: (τουρκ. Bahçe) Κήπος.

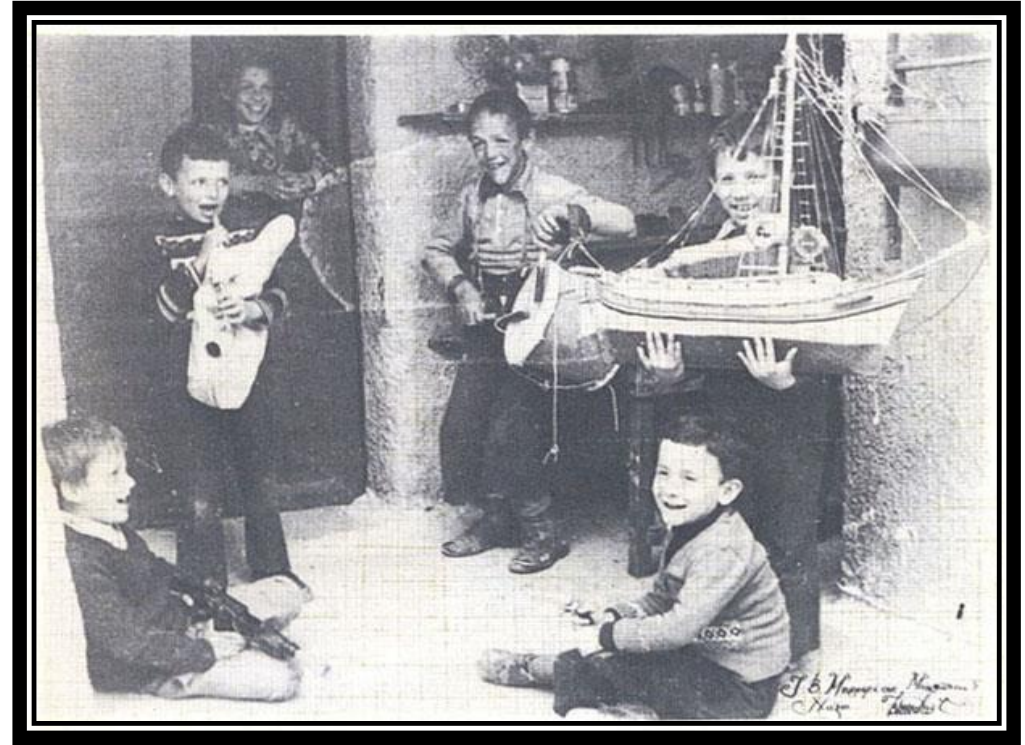
Μόρτης: Αλήτης, άνθρωπος του δρόμου. Η σημασία αυτή είναι μεταφορική. Η λέξη είναι ιταλική (ιταλ. Mortis) και στην κυριολεξία σημαίνει «νεκροθάφτης».

Λατέρνα: Μηχανικό μουσικό όργανο. Ο οργανοπαίχτης γυρνούσε απλώς μια μανιβέλα και το όργανο έπαιζε συγκεκριμένα μουσικά κομμάτια με ένα μηχανισμό κυλίνδρων.

Νταγλαράς: Πολύ ψηλός και δυνατός (τουρκ. dağ : βουνό)

Τσαούσης: (τουρκ. çavuş) Λοχίας, βαθμός υπαξιωματικού της αστυνομίας ή του στρατού.

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Η ελληνική ηθογραφία έχει εμπνεύσει το μεγάλο έλληνα ζωγράφο του 19^{ου} αιώνα Νικηφόρο Λύτρα να δημιουργήσει αρκετούς από τους ωραιότερους του πίνακες. Το 1872 ζωγράφισε τον πάρα πάνω πίνακα, εμπνευσμένος από τη μακραίωνη λαϊκή παράδοση των καλάντων.

Ας θεωρήσουμε ότι ο Λύτρας εμπνεύστηκε τον πίνακά του από τη σκηνή που βλέπουμε στη φωτογραφία.

Ποια από τα στοιχεία της φωτογραφίας κράτησε και ποιες αλλαγές έχει κάνει.

Πίσω από κάθε αλλαγή κρύβεται πρόθεση. Τι θέλει να δείξει ή να πει με την κάθε αλλαγή ο ζωγράφος;

Μια εικόνα γύλιες λέξεις

Ένας πίνακας μπορεί να είναι όπως ένα διήγημα. Λέει μια ιστορία, δίνει πληροφορίες, προκαλεί συναισθήματα.

Στον πίνακα του Λύτρα υπάρχουν οχτώ πρόσωπα. Παρατήρησε τη στάση και την έκφρασή τους και φαντάσου τι μπορεί να σκέφτεται το καθένα.